

אורי וישעי

בית מדרש רב פעלים ע"ש מרן רבנו **יוסף חיים** זי"ע

בראשות מו"ר הרב **אורי סבן** שליט"א

בשים לב לשעון חורף

התשפ"ז שנת הכ"ג לעלון

פרשת וירא הפטרה ואשה אחת

כניסת השבת: 16:34

יציאת השבת: 17:24

לשיטת רבנו תם: 17:59

גיליון מס' 1008

בית מדרש מרכז רב פעלים ע"ש מרן רבנו יוסף חיים זי"ע

לתגובות ניתן לפנות לעורך אלון ארביב ס"ט בדוא"ל: 4136465@gmail.com

עטרת פז – מאמר עורך

חז"ל מבארים כי בפרשת לך לך עמד אברהם אבינו ע"ה בניסיונו הראשון, שבו צווה להיפרד מעברו: **לך לך מארצך ומולדתך מבית אביך**. אולם בניסיונו האחרון והקשה מכולם, משתמש הקב"ה שוב באותה לשון בדיוק: **לך לך אל ארץ המוריה**.

הפעם, המשמעות הופכת על פיה: לא די בפרידה מהעבר, אלא על אברהם להיפרד מהעתיד שלו מבנו יצחק. בכך העמיד הקב"ה את אברהם בניסיון על כל מפעל חייו: אמונה מוחשית, אל מול סתירת אמונת הגויים שהקריבו את בניהם לאלילים.

כידוע, כבר בגיל שלש גילה אברהם אבינו שיש מנהיג לבירה. הוא ניתץ את פסלי אביו, ביזה את העבודה הזרה, הועגע על כך ונזרק לכבשן האש באור כשדים. הוא מסר את נפשו כלפי רבש"ע, ולאחר שניצל בנס, החל לעשות נפשות וללמד את העולם שיש בורא.

אפילו במעשה הכנסת האורחים שלו, כאשר הודו לו האורחים, הפנה אותם אל הבורא ואמר שרק לו לבדו ראוי להודות. מכאן אנו למדים יסוד עצום: כאשר אדם גורם לחברו לקיים מצווה שבין אדם לחברו, סופו שחברו יקיים גם את המצווה שבין אדם למיקומו. אברהם הלך מחיל אל חיל, ומיד לאחר מכן קיים את מצוות פדיון שבויים בהצלת לוט.

אולם אברהם ידע שאין די בעבודה חיובית, אלא נדרשת גם שלילת הרע. הוא נלחם בעוז נגד התופעה האיומה של העברת בנים למולך עבודה זרה המרכזת בתוכה חטא כפול: גם בין אדם למיקומו וגם בין אדם לחברו.

ננסה לתאר לעצמנו מה התחולל בלבו של אברהם באותם שלושה ימים בדרך להר המוריה. כאשר יירד מן ההר, כיצד יספר לכולם שהקריב את בנו לעולה? האם מעשה זה לא יעמיד בסימן שאלה את כל הצלחתו העצומה במאבק נגד הקרבת בנים ונגד הערך הבסיסי של לא תרצח? היה זה ניסיון אימים שהעמיד את כל מפעל חייו בסימן שאלה קשה לפתרון.

ואף על פי כן, **וילכו שניהם יחדיו**. אברהם שולט בעצמו בדייקנות ובדקדקנות, עוקד וקושר את בנו בתמימות מוחלטת.

רבי שמחה בונים מפשיסחא זי"ע הקשה קושיה נפלאה: אם אנו תוקעים בשופר ביום הדין כדי לעורר את זכות העקידה, מדוע אנו תוקעים דווקא בשופר של איל המזכיר את העובדה שסופו של דבר יצחק לא הוקרב? לכאורה, היה עדיף להניף את המאכלת ולהזכיר שבאותה מאכלת היה מוכן אברהם לעקוד את בנו!

אלא, משיב רבי שמחה בונים, התקיעה בשופר של איל מזכירה את דברי הקב"ה: **אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה**. בכך אנו מכריזים לפני הקב"ה כי הוא עצמו מיאן בקרבנות אדם. וכך אנו מצפים היום למימוש ההבטחה הנצחית, שיקיים בנו את הפסוק אל תשלח ידך אל הנער כלומר, גאולתם והצלתם של ישראל, אשר תביא בעזרת השם את גאולת העולם השלמה!

שבת שלום, העורך

כתם פז – ביאורים לפרשה

וירץ לקראתם מפתח האהל (יח, ב)

מדוע רץ אברהם אבינו כבר מפתח האהל, אלא שבהלכה מבואר שמי שהולך לדבר מצוה צריך לרוץ, והחוזר מעשיית מצוה צריך לילך לאט, ואם הוא חוזר ממצוה אחת והולך למצוה אחרת, אם המצוות הן שקולות, אז חצי הדרך הולך לאט ואח"כ צריך למהר, אבל אם המצוה השניה גדולה וחשובה יותר צריך למהר מתחילת הדרך, וכיון שמצות הכנסת אורחים גדולה וחשובה מקבלת פני השכינה לכן היה צריך לרוץ כבר מתחילת הדרך, וזה מפתח האהל.

להבדיל בין צדיק לצדיק

אולי יש חמשים צדיקים וגו' האף תספה וגו' השופט כל הארץ לא יעשה משפט (יח-כד, כה).

אפילו אינם אלא צדיקים **בתוך העיר** – כלומר, ביחס לשאר אנשי העיר, בעוד אשר בעצם גם הם רחוקים מצדקות (כפי שאומר המדרש: כל מקום שנאמר צדיקים בסדום **צדיקם** חסר כתיב) – בכל זאת אינך יכול להשמיד את הצדיקים החסרים הללו יחד עם הרשעים, הגרועים מהם; שהרי אתה הוא **השופט כל הארץ** – ובעולם הגדול והרחוק יאמרו, כי **והיה כצדיק כרשע** – שגם אלה אשר נראו כצדיקים היו כרשעים; שכן מרחוק לא ידעו את האמת המדוייקת על צדיקים אלה של סדום ויאמרו, כי צדיקי סדום נספו יחד עם רשעי סדום, ויתחלל איפוא שם שמים... (מלא העומר).

מחנך הדור

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' (יח, יט)

הרמב"ן על התורה מביא את המפרשים המקשים: מדוע הוצרך אברהם לזמום את גמליו שלא ירעו בשדות זרים, וכי גרע מרבי **פינחס בן יאיר** שמרוב קדושתו גם בהמותיו לא רעו בשדות אחרים?

אלא שהביאור הוא בכך שאברהם אבינו היה מחנך הדור, וגם אם בהמותיו לא יאכלו בשדות זרים, לצורך חינוך הדור לכך שיש לאדם לדאוג שגם בהמותיו לא יזיקו, הוצרך אברהם לזמום את מקנהו בתור הדרכה וחינוך.

על בהמותיו של רבי **פינחס בן יאיר** שלא רעו בשדות זרים, יש להוסיף את הסברו של ריה"ל, כי הן הושפעו מקדושתו של רבי פנחס היות והיו בארץ ישראל, והוא חלק מהשפעת קדושת הארץ.

שבט מוסר

המלבי"ם זצ"ל מסביר את הפסוק **כי אמרתי רק אין יראת אלוקים במקום הזה והרגוני על דבר אשתי** (כ, יא). בדרך מוסרית אל ישא אדם את עצמו לחשוב, כי גם מבלי יראת אלוקים אפשר לו לאדם להיות אציל אופי ובעל מידות טובות, מתוך אנושיות גרידא. לא! במקום שאין יראת אלוקים, גם אנושיות אין שם. בגלל תאווה כלשהי עלולים להתרחש שם מעשי רצח ופעולות בלתי אנושיות כל עיקר... רק אמונה ויראת שמים הינן קיר המגן היחידי בפני מעשים רעים, אפילו ביחס לבני אדם.

העלון יוצא באדיבות הרבה של משפחת **גניש** הי"ו
להצלחתם ולרפואתם ולחיי משפחתם
אורך ימים ושנות חיים, אכי"ר

הליכות מלכי – עונג שבת

נאמר בספר ישעיה (פרק נח) **וקראת לשבת עונג**, מכאן שמצוה על אדם לענג את השבת כפי כוחו, וכגון שירבה באכילה ושתייה בדברים ערבים. ומכיון שמצוה זו לא נזכרה בצורה מפורשת בתורה, אלא בדברי הנביא ישעיה, כתב הרמב"ם שאין מצוה זו מן התורה אלא מדברי סופרים, כלומר ממצות רבותינו שתקנו כן, ומכל מקום חובה על כל אדם להזהר הרבה במצוה זו ששכרה מפורש בפסוקים, וכמו שנאמר בהמשך דברי הנביא, **אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי! ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי ה' דיבר**. ומכאן למד רבי יוחנן בשם רבי יוסי בגמרא במסכת שבת (דף קיג.) **כל המענג את השבת נותנים לו נחלה בלי מצרים**. ועוד הפליגו הרבה בשכר מצוה זו.

ויש מרבותינו הראשונים (הרשב"א והריב"ש) שסוברים שמצוה זו היא מן התורה ממש, שהרי השבת אף היא בכלל שאר מקראי קודש (החגים נקראים מקראי קודש בתורה) שנזכרו בתורה, ואשר פירשו בהם רבותינו במדרש מקרא קודש לקדשו ולכבדו בכסות (בגד) נקייה, ולענגו בעונג אכילה ושתייה. ולדבריהם בעת שאוכל צריך לכוין לקיים מצוה מן התורה. ואף לדעת הרמב"ם יכוין על כל פנים לקיים מצות עונג שבת.

ויש שפירשו שמצוה זו היא מן התורה אף על פי שלא נזכרה כלל בתורה, מכל מקום למדה רבותינו הלכה למשה מסיני והרי היא כמצוה מן התורה.

ואלו דברי הרמב"ם (פ"ל מהלכות שבת) השייכים לענייננו: איזהו עונג? זהו שאמרו חכמים שצריך לתקן תבשיל שמן ביותר ומשקה מבושם לשבת הכל לפי ממונו של אדם. וכל המרבה בהוצאות שבת ובתיקון מאכלים רבים וטובים הרי זה משובח. ואם אין ידו משגת אפילו לא עשה אלא שלק וכיוצא בו לכבוד שבת (תבשיל פשוט), אבל עשאו במיוחד לשבת הרי זה ענג שבת.

ובגמרא האריכו הרבה במעלת המענג את השבת ומכבדה כפי כוחו, והביאו מעשה ביוסף מוקיר שבת, שהיה גר בשכנותו נכרי אחד שהיה עשיר גדול והיה נוהג להתייעץ עם החוזים בכוכבים, פעם אחת אמרו לו יועציו, עתיד יוסף שכנך היהודי לקבל את כל נכסיך. מיד הלך ומכר כל נכסיו ובמעות שקיבל קנה מרגלית יקרה מאד, אשר ערכה בפז לא יסולא, ושיבץ את אותה מרגלית בתוך כובעו אשר לראשו, במטרה לשמור היטב על נכסיו בכדי שלא יעברו לרשות שכנו יוסף. עד שיום אחד היה הולך בגשר אשר על הנהר בעירו וכובעו חבוש על ראשו, נשבה שם רוח חזקה, עף כובעו של אותו גוי ונפל בתוך הנהר. בא דג אחד, ובלע את הכובע והמרגלית בתוכו, אירע הדבר והדייגים שבאותה העיר דגו את אותו הדג סמוך לכניסת השבת. אמרו, מי יקנה מאיתנו דג בשעה כזו? אמרו להם, לכו אל יוסף, שמתוך כך שהוא מכבד את השבת אף שבודאי כבר מוכנים אצלו דגים לשבת, מכל מקום אם יראה דג משובח כל כך יקנה גם אותו לכבוד שבת. ואכן כאשר הובא הדג אל יוסף, ביקש לקנותו לכבוד שבת, וכאשר קרע את בטנו לנקותו קודם הבישול, מצא בו מרגלית יקרה. פגשו **ההוא סבא** אמר לו, מי שמלוה לכבוד שבת, השבת פורעת את חובו.

ומכל מקום אין לאדם ללוות יותר מדי לכבוד שבת אם אין לאל ידו לפרוע בדרך הטבע את חובו.

לע"נ הרה"ק רבי **עמוס כמוס חיים גואטה** בן פורטונה ז"ע
לע"נ ה"ה **רחמים (רחמין) גניש** בן חותה ז"ל
לע"נ מרת **אושרית ברדה** ז"ל בת ירדנה שתחי'
ת.נ.צ.ב.ה

קומי אורי – סיפור לשבת קודש

שח הגר"א בידרמן שליט"א:

פגשתי לפני זמן מה אברך כולל יקר ומיוחד שזכה לפני כמה שנים לחזור בתשובה. האברך הזה הינו אדם שמח וקופצני האוהב מאד להיות סביב חברים, אלא שיש לו מעלה מיוחדת במינה. עם כל הרצון והשמחה להיות סביב חברים, ברגע שהוא שומע שאחד מהחבורה מדבר דיבור של לשון הרע, הוא מסתובב ובורח מיד מהמקום. חוק ולא יעבור.

כן הוא הדבר בבית הכנסת. הוא מגיע לבית כנסת עם חבריו האהובים, אלא שאם הוא שומע מישהו בבית הכנסת מדבר בתפילה, מיד הוא יוצא מבית הכנסת ולא נשאר שם. חבריו לא הבינו את הנהגתו, מדוע הוא כל כך נבהל מדיבור אסור של לשון הרע או בשעת התפילה? **והרי הוא מאד חברותי הנראה בדיוק כמותם?**

ענה להם האברך ואמר: למדתי לקח פעם אחת בחיים, שלא אשכח אותו לעולם. לפני שחזרתי בתשובה, יצאתי עם חבר לטיול במזרח הרחוק, שם נכנסנו עם ג'יפ לתוככי הג'ונגל. נסענו להנאתנו בתוך הג'ונגל הגדול, עד שבאמצע הדרך החלטנו לעצור את הג'יפ בצד הדרך, ולטייל רגלית, על מנת לראות בעלי חיים וצמחים מיוחדים. הלכנו רגלית מרחק מה, עד שלפתע אנחנו מבחינים במחזה נורא ואיום: במרחק קצר עמד צ'יטה (ברדלס), נמר טורף, היכול להגיע בריצתו למהירות של 90 ק"מ לשעה. קפאנו על המקום וידענו שהמוות מול עינינו. התחלנו לרוץ במהירות, והצ'יטה פתח בריצה לעברנו...

הצ'יטה רץ לעברנו וידענו כי אין לנו סיכוי, אך ניסינו לעשות הכל בכדי להציל את חיינו. בעוד אני וחברי פותחים בריצה, חבר שלי צועק לעברי בבהלה: **תן לי לעקוף אותך**. למה?! צעקתי בחזרה. והוא ענה מתוך חרדת מוות ואמר: **כי אם הצ'יטה יתפוס אותך, הוא ירגע ויתעסק רק בך, ובכך אוכל להינצל ולברוח.** בעודי מבוהל עד עמקי נשמתי, נדהמתי מדבריו ואמרתי לו: **אתה לא מתבייש?! ככה אתה מדבר ולא אכפת לך בכלל ממני?**! ואז, הוא אמר לי משפט נורא שנחקק בזיכרוני לעולמים: **כשיש סכנה של חיים או מוות – אין חברים. צריך לעשות הכל בשביל להציל את עצמי!** היינו ממש קרובים לג'יפ, אך למרבה הצער, החבר שלי, שרץ אחריי בכמה מטרים, נתפס על ידי הצ'יטה ה' ישמור, לא נרחיב.

למרבה המזל, אני הצלחתי לברוח אל הג'יפ וברחתי מהמקום כל עוד נשמתי בי, בעוד אני רואה שחברי כבר איננו. יצאתי מהמקום מזועזע, ונכנסתי עם החבר שלי ויצאתי בלעדיו, אך לקחתי משם את הצוואה שלו שהדהדה בי כל הזמן: **כשמדובר בסכנת מוות, אין שום חברים! תדאג קודם לעצמך!**

מאז שזכיתי לחזור בתשובה, ממשיך האברך החברותי, בכל פעם שאני נמצא בחברת אנשים ושמח איתם, אם אני שומע שמדברים לשון הרע או שאני רואה בבית כנסת יהודי שמדבר, אני בורח מהמקום, כי אני יודע שיש פה סכנה של חיים או מוות.

כותב הזהר הקדוש, כי לשון הרע גורם לכל הצרות והגזירות שירדו לעולם ח"ו, ודיבור בבית הכנסת יוצר ענן גדול שעוצר את התפילות מלעלות לשמיים ויוצר קטרוג גדול על כל בית הכנסת, לכן אני בורח מהמקום, למרות שאני חברותי ושמח, כי אני קיבלתי צוואה מאותו חבר, שבזמן של סכנת מוות, בורחים ומצילים את עצמך! (טוב לחסות בה').

חינוך הילדים

ותשלך את הילד תחת אחד השיחים (כא, טו)

בספר **שדה יעקב** פירש בדרך צחות, הנה יש הורים אשר מתחילה שולחים את ילדיהם לתלמוד תורה המחנך את בנם יקירם בדרך ישראל סבא, אך תוך כדי שיחה עם שכניהם או קרוביהם הם שומעים שטוב יותר לשלוח את הילד למקום שלומדים מקצוע וכו', אזי הם מוציאים את הילד מהתלמוד תורה, ושולחים אותו לבית ספר, וזהו פירוש הפסוק: **ותשלך את הילד** שמשליכים ילדיהם מנגד, רח"ל, **תחת אחת השיחים**, בעבור מה ששמעו תוך כדי *שיחה* ולאימתו של דבר אחר כך ניכר עד כמה לא טוב עשו.